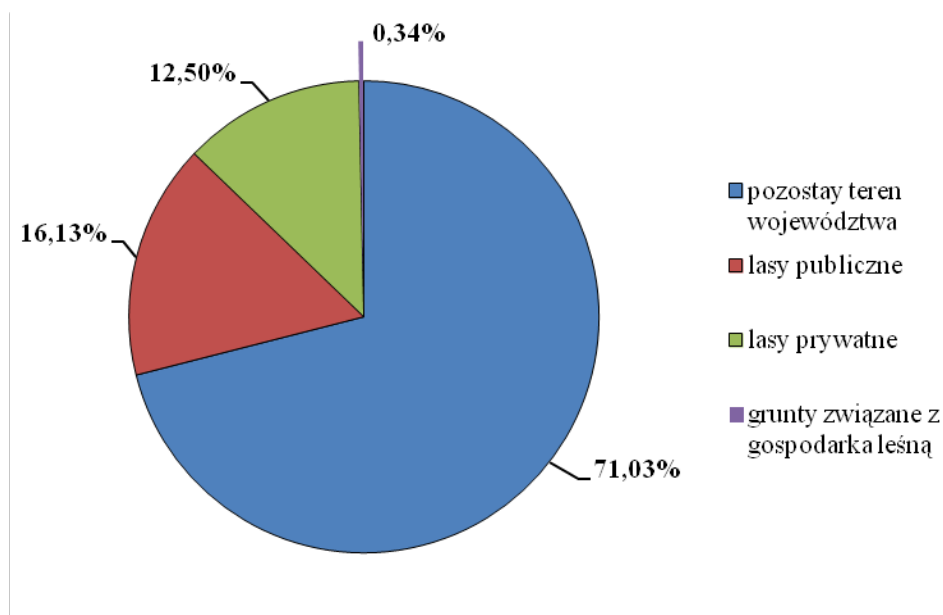

7. OCHRONA PRZYRODY

Zgodnie z danymi GUS za rok 2011, powierzchnia gruntów leśnych województwa małopolskiego wynosi 439,8,0 tys. ha, z czego lasy zajmują 434,7 tys. ha. Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni lądowej województwa stanowi 29%, lesistość kształtuje się na poziomie 28,6% i w porównaniu z rokiem 2004 zwiększyła się o 0,2%. Udział procentowy powierzchni lasów w całkowitej powierzchni województwa małopolskiego oraz strukturę własności lasów przedstawia wykres 41.

Wykres 41. Powierzchnia lasów w województwie małopolskim, udział procentowy powierzchni lasów w całkowitej powierzchni województwa małopolskiego w roku 2011 (źródło GUS)

Największa w województwie małopolskim powierzchnia gruntów leśnych występuje w subregionie sądeckim, gdzie zajmuje powierzchnię 227 tys. ha, a lesistość sięga 41,1%. Wyróżnić tu należy powiaty: tatrzański – 22,9 tys. ha, lesistość 48%, powiat nowosądecki – 68,5 tys. ha, lesistość 43,6% oraz gorlicki – 42,3 tys. ha, lesistość 43,4%.

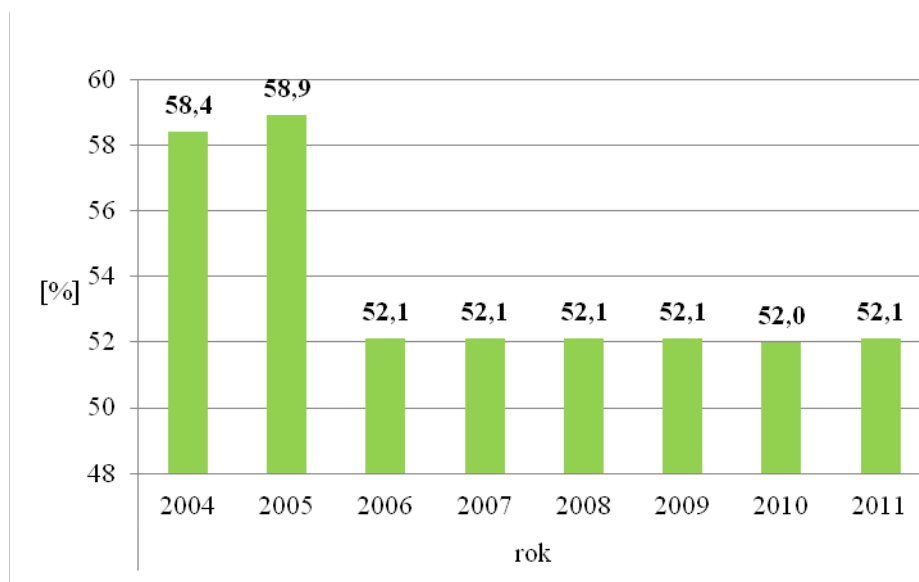
W składzie gatunkowym lasów przeważają drzewa iglaste, sosna pospolita, jodła zwyczajna i świerk pospolity wśród gatunków liściastych dominuje buk zwyczajny. W strukturze własnościowej lasów dominują lasy publiczne, które stanowią 244,9 tys. ha z tego 45,2% pozostające w zarządzie Lasów Państwowych, 189,8 tys. ha to lasy prywatne.

Zasoby i walory przyrodnicze województw małopolskiego cechują się dużą różnorodnością przyrodniczą. W północnej i centralnej części województwa zlokalizowane są ostoje chroniące głównie siedliska leśne oraz murawy kserotermiczne z cennymi stanowiskami storczyków. Ostoje leżące w południowej części – w pasie Karpat chronią wiele cennych górskich siedlisk. Są one jednocześnie schronieniem dla rzadkich gatunków nietoperzy oraz dużych ssaków drapieżnych: wilka, rysia, niedźwiedzia a także siedliskiem endemicznym górskich roślin.

Łączna powierzchnia obszarów (według danych GUS, stan na 31.12.2011 r.) objętych prawną ochroną przyrody wynosi 790,3 tys. ha, co stanowi 52,1% powierzchni województwa, występują różne formy ochrony przyrody w postaci parków narodowych, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, obszarów chronionego krajobrazu, stanowisk

dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, oraz licznych pomników przyrody. Udział procentowy obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych na przestrzeni lat 2004-2011 przedstawia wykres 42.

Udział obszarów chronionych w powierzchni województwa małopolskiego w 2006r. zmniejszył się z powodu wyłączenia z obszaru chronionego krajobrazu ponad 100 tys ha. gruntu.

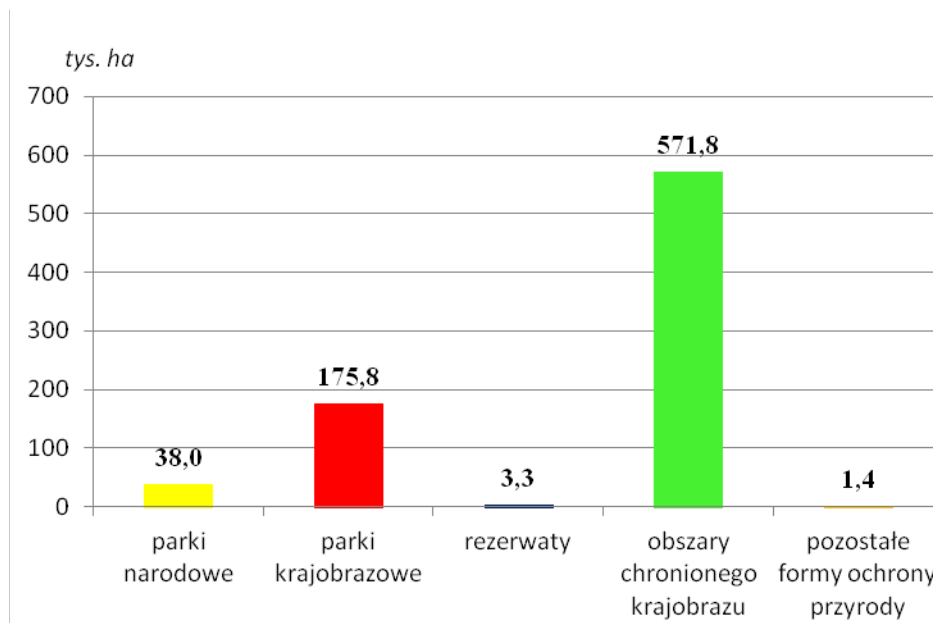

Wykres 42. Udział procentowy powierzchni zajmowanych przez obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych ogółem w powierzchni województwa małopolskiego w latach 2004-2011 (źródło GUS)

System powierzchni obszarów prawnie chronionych w województwie małopolskim obejmuje:

- 5 parków narodowych (Tatrzański PN, Gorczański PN, Babiogórski PN, Pieniński PN, Ojcowski PN) o łącznej powierzchni 38034,3 ha (bez otulin), tj. 4,8% powierzchni województwa oraz część Magurskiego Parku Narodowego,
- 11 parków krajobrazowych, o łącznej powierzchni 175814,2 ha (bez otulin), tj. 22,3% powierzchni województwa,
- 10 obszarów chronionego krajobrazu, o łącznej powierzchni 571750,8 ha, tj. 72,3% powierzchni województwa,
- 85 rezerwatów przyrody, o łącznej powierzchni 3349,5 ha, tj. 0,4% powierzchni województwa, ochronie ścisłej podlega 381,2 ha,
- 98 indywidualnych form ochrony przyrody w tym 54 stanowiska dokumentacyjne (55,8 ha), 37 użytki ekologiczne (1149,5 ha), 7 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych (188,7 ha), o łącznej powierzchni 1394 ha, tj. 0,1% powierzchni województwa,
- 2 204 pomniki przyrody.

Powierzchnię parków narodowych, rezerwatów, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu w województwie małopolskim przedstawiono na wykresie 43.

Wykres 43. Powierzchnia parków narodowych, rezerwatów, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu w województwie małopolskim w roku 2011 (źródło GUS)

Babiogórski PN, Pieniński PN oraz Tatrzański PN leżą w południowej części województwa małopolskiego, przy granicy ze Słowacją. Tatrzański PN i Pieniński PN posiadają swoje słowackie odpowiedniki – TANAP i PIENAP, Babiogórski PN graniczy z słowackim parkiem krajobrazowym "Horná Orava". Dwa parki narodowe: Babiogórski PN i Tatrzański PN są Rezerwatami Biosfery UNESCO o łącznej powierzchni 322,5 km².

Na terenie Babiogórskiego PN występuje 105 gatunków ptaków, ssaki takie jak jelenie, rysie, wilki i niedźwiedzie, oraz owady, które stanowią unikatowe gatunki. Opiszono 500 gatunków roślin naczyniowych, prawie 200 gatunków mchów oraz liczne porosty, glony i wątrobowce. Mają tu swoje stanowiska tak rzadkie w Polsce gatunki roślin, jak: okrzyn jeleni, rogownica alpejska, wyblin jednolistny, turzyca pchła, tocja karpacka, tojad morawski, zimozioł północny. Symbolem parku jest okrzyn jeleni, który występuje tylko w Babiogórskim Parku Narodowym.

Na terenie Tatrzańskiego PN można spotkać wiele gatunków roślin i zwierząt, które zaliczane są do gatunków endemitowych nie tylko zachodniokarpaccich czy karpaccich, ale takich które występują wyłącznie w Tatrach. Z tatrzańskich ssaków warto wymienić kozicę, świstaka, jelenia, sarnę, rysia i łasicę oraz niedźwiedzia brunatnego. Wśród ptaków króluje orzeł przedni, charakterystyczny jest też pomurnik, gniazdujący w wyższych partiach gór. Z endemitów roślinnych warto wymienić warzuchę tatrzańską oraz trawy: wiechlinę tatrzańską i granitową. Na uwagę zasługują też dębik ośmiopłatkowy i wierzba żyłkowana –relikty epoki lodowcowej.

Pieniński PN zajmuje najcenniejsze pod względem krajobrazowym i przyrodniczym obszary Pienin Właściwych. Na obszarze PPN występuje 1 100 gatunków roślin naczyniowych, w tym 2 endemity: pszonak pieniński i mniszek pieniński. Występuje tutaj 167 gatunków roślin górskich. Opiszono także ponad 400 gatunków glonów, 230 gatunków mchów, 550 gatunków grzybów kapeluszowych, ponad 400 gatunków porostów. Osobliwościami, które na terenie Polski występują wyłącznie w Pieninach są: pienińska odmiana bylicy piołunu, chaber pieniński, złocień Zawadzkiego czy jałowiec sabiński jak również reliktowa sosna.

Na terenie województwa zlokalizowanych jest 88 specjalnych obszarów siedlisk (SOO) o łącznej powierzchni 149 492,3 ha oraz 11 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO) o łącznej powierzchni 133 665,4 ha.

Prawie wszystkie obszary Natura 2000 są jednocześnie chronione w ramach innych form ochrony obszarowej tj. jako parki narodowe, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu lub rezerваты przyrody.

Na obszarach o wybitnych walorach przyrodniczych i wyjątkowym znaczeniu dla przemieszczania się flory i fauny, wyznaczono 37 ostoj przyrody CORINE, w tym 8 ostoj kompleksowych.

Do Sieci ECONET PL zaliczonych zostało łącznie 11 obszarów węzłowych i biocentrów rangi międzynarodowej i krajowej oraz 8 głównych korytarzy ekologicznych o znaczeniu międzynarodowym i krajowym.

Korytarze ekologiczne:

- o znaczeniu międzynarodowym: dolina rzeki Wisły, dolina rzeki Dunajec, dolina rzeki Czarny Dunajec i obszar łączący Tatry, Pieniny, Spisz i Beskid Żywiecki,
- o znaczeniu krajowym: obszar Beskidu Średniego i Beskidu Wyspowego, doliny rzeki Soły, Skawy, Raby.

Inne działania na rzecz ochrony przyrody:

„Przywrócenie drożności korytarza ekologicznego doliny rzeki Biała Tarnowska” program realizowany przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie wspólnie z Instytutem Ochrony Przyrody PAN i WWF Polska w latach 2010-2014. Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską:

- *Usunięcie barier migracyjnych dla organizmów wodnych w Białej Tarnowskiej.* Projekt udrożnienia korytarza ekologicznego Białej Tarnowskiej zakłada modernizację czterech barier migracyjnych w jej korycie mającą na celu odtworzenie ciągłości ekologicznej koryta Białej Tarnowskiej w jej górnym i środkowym biegu.
- *Reintrodukcja łososia w Białej Tarnowskiej.* Od roku 2004 w dorzeczu Górnej Wisły realizowany jest program restytucji łososia. Podczas tych prac w latach 2005-2009 Białą Tarnowską zarybiono wylęgiem nie żerującym łososia w ilości 357 000 sztuk, w latach 2012-2013 1 200 000 szt.
- *Renaturyzacja lasów i zarośli łęgowych oraz roślinności kamieńców rzeki Biała Tarnowska.* W ramach renaturyzacji lasów i zarośli łęgowych oraz roślinności kamieńców korytarza rzeki Biała Tarnowska zaplanowano odtworzenie naturalnej roślinności łęgowej przy jednoczesnym usunięciu obcych gatunków inwazyjnych.
- *Restytucja ciągłości populacji płazów w dolinie Białej Tarnowskiej.* W dolinie Białej Tarnowskiej występuje dużo unikatowych gatunków zwierząt. Jednym z nich jest kumak górski - gatunek bezogonowego płaza. Dolina rzeki Białej Tarnowskiej pełni rolę korytarza ekologicznego, która łączy dzikie obszary górskie z wyspami dzikiej przyrody na Pogórzu (np. z bogatym przyrodniczo Pasmem Brzanki).
- *Przywrócenie integralności zasięgu populacji małży i rekolonizacja populacji w dorzeczu rzeki Białej Tarnowskiej.* Jednym z najcenniejszych przedstawicieli fauny zamieszkującej wody górskie jest skójka gruboskorupowa rzadki gatunek małża, ujęty na tzw. Czerwonej Liście. Skójka gruboskorupowa jest filtratorem: odżywia się materia organiczną niesioną przez wody rzeczne, pełni rolę tzw. bioindykatora.